

РЕКОМЕНДАЦІЇ

стосовно особливостей підготовки та проведення тренувань органів управління та сил цивільного захисту щодо дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання (складах) озброєння Збройних Сил України, атомних електростанціях та гідроспорудах Дніпровського і Дністровського каскадів

I. Загальні положення

1. Рекомендації розроблено з метою визначення єдиного підходу до підготовки, організації та проведення тренувань органів управління і сил цивільного захисту територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту (далі — ЄДС ЦЗ) та їх ланок щодо дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання (складах) озброєння Збройних Сил України, атомних електростанціях та гідроспорудах Дніпровського і Дністровського каскадів у частині, що стосується оповіщення, евакуації населення та забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку в евакуйованих населених пунктах (далі — тренування).

Ці рекомендації пропонується застосовувати під час підготовки, організації та проведення тренувань, які організуються відповідно до доручення Прем'єр-міністра України від 03.10.2017 № 39053/0/1-17 та проводяться згідно з графіком, розробленим ДСНС і погодженим з обласними та Київською міською державними адміністраціями.

2. Загальні підходи до підготовки та проведення тренувань визначено Методичними рекомендаціями щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань органів управління та сил цивільного захисту, затверджених наказом ДСНС від 29.01.2014 № 44 у редакції наказу ДСНС від 18.05.2017 № 273.

3. Метою тренувань є підвищення злагодженості дій органів управління та сил цивільного захисту, підготовки та підтримки високого рівня готовності органів з евакуації до дій за призначенням, а також удосконалення взаємодії між органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями.

4. До навчання пропонується залучати:

органи управління та сили цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ та її ланок;

регіональні та місцеві органи з евакуації;

відповідні спеціалізовані служби цивільного захисту;

підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту України (за рішенням начальника територіального управління ДСНС);

підприємства, установи та організації, на базі яких заплановано розгортання збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації, а також розміщення евакуйованого населення;

підприємства, установи та організації, які залучаються до забезпечення евакуаційних заходів транспортними засобами.

II. Особливості підготовки до проведення тренування

5. Підготовка до проведення тренування включає:

уточнення територій та населених пунктів, які потрапляють у зони можливого ураження;

коригування відповідних планів евакуації населення та планів реагування на надзвичайні ситуації;

підготовку органів з евакуації, що залучаються до тренування;

підготовку збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації до прийому та розміщення евакуйованого населення;

планування навчання (розроблення документів щодо проведення тренування);

підготовку керівництва тренуванням та посередників.

6. Уточнення територій та населених пунктів, які потрапляють у зони можливого ураження у разі виникнення надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання (складах) озброєння Збройних Сил України, проводиться на підставі розрахунків, наведених в аналітичній частині Плану локалізації та ліквідації аварій (далі – ПЛАС), який розробляється військовою частиною.

Зони прогнозованого радіоактивного забруднення навколо Південноукраїнської, Хмельницької та Рівненської АЕС визначаються колом з радіусом 30 км. Зона прогнозованого радіоактивного забруднення навколо Запорізької АЕС визначається колом з радіусом 50 км.

Зони катастрофічного затоплення у разі руйнування гідроспоруд Дніпровського і Дністровського каскадів або проведення форсованого скиду води розраховуються під час проектування цих об'єктів та відображаються у проектній документації на ці гідроспоруди.

7. Під час коригування планів евакуації населення необхідно керуватися вимогами Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841, та Методики планування заходів з евакуації, затвердженої наказом МВС від 10.07.2017 № 579, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.08.2017 за № 938/30806. Крім того, в частині, що стосується розроблення заходів реагування на можливі надзвичайні ситуації на арсеналах, базах зберігання озброєння (ракет, боєприпасів і компонентів ракетного палива) Збройних Сил України, необхідно керуватися вимогами Указу Президента України від 3 червня 2004 р. № 609, та дорученням Прем'єр-міністра України до протокольного рішення засідання Спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у смт Новобогданівці Запорізької області від 25.05.2004.

Під час коригування планів евакуації населення особливу увагу необхідно звернути на визначення зон можливого ураження в разі виникнення

надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання озброєння (ракет, боєприпасів і компонентів ракетного палива), зон можливого катастрофічного затоплення та радіоактивного забруднення. Визначення меж зазначених зон повинні підкріплюватися розрахунками з посиланнями на відповідні документи (нормативно-правові акти, методики, проектну документацію, ПЛАС тощо).

У планах евакуації населення повинні бути передбачені заходи щодо організації оповіщення керівного складу органів з евакуації та населення про початок евакуації в умовах відсутності системи централізованого оповіщення. Враховуючи значні площі зон можливого ураження, катастрофічного затоплення та радіоактивного забруднення, повинно бути передбачено оповіщення віддалених населених пунктів, які розташовані у важкодоступних місцях, із використанням можливостей проводового та FM-радіо, телебачення, пересувних гучномовців, культових споруд тощо. Доцільно для оповіщення населення у сільській місцевості використовувати посильних із числа депутатів сільських рад, які оповіщають мешканців своєї виборчої дільниці. Особливу увагу необхідно звертати на порядок оповіщення людей, які мають вади органів зору та слуху.

8. Кількість збірних пунктів евакуації (далі – ЗПЕ), їх місця розгортання визначаються з урахуванням загальної чисельності евакуйованого населення, кількості маршрутів вивезення та виведення людей, місць посадки. ЗПЕ, які призначаються для відправлення населення автомобільним транспортом та пішими колонами, доцільно розгортати на околиці населених пунктів поблизу маршрутів вивезення (виведення) евакуйованих у безпечні райони, решта ЗПЕ розгортаються поблизу залізничних станцій (портів) посадки на транспортні засоби.

Кожному ЗПЕ присвоюється порядковий номер, за ним закріплюються території, населення яких буде евакуйовуватися через цей ЗПЕ. ЗПЕ розгортаються, як правило, в будівлях громадського призначення (школах, клубах) за рішенням місцевих органів виконавчої влади. У разі виникнення надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання (складах) озброєння Збройних Сил України евакуація населення може здійснюватись без розгортання ЗПЕ. Завдання ЗПЕ у цих випадках покладається на оперативні групи, створені на їх основі, за якими закріплюються відповідні території. До складу оперативних груп входять представники груп обліку і реєстрації ЗПЕ, транспортного забезпечення, охорони громадського порядку та охорони здоров'я. Пропускна спроможність ЗПЕ повинна забезпечити в найкоротші терміни реєстрацію та вивезення (виведення) населення у безпечні райони.

Досвід, накопичений під час ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, свідчить, що в окремих випадках евакуацію населення із зон радіоактивного забруднення доцільно проводити безпосередньо від місць проживання.

Проміжні пункти евакуації розгортаються на зовнішніх межах зон можливого радіоактивного забруднення поблизу залізниць, портів та

автомобільних шляхів. Кількість проміжних пунктів евакуації повинна забезпечувати дозиметричний контроль, санітарну обробку евакуйованого населення та дезактивацію матеріальних засобів у максимально короткий термін.

Враховуючи, що фактор часу в умовах можливого ураження, катастрофічного затоплення та радіоактивного забруднення відіграє важливу роль, під час коригування планів евакуації населення необхідно звернути увагу на кількість маршрутів евакуації та їх пропускну спроможність.

На маршрутах евакуації у межах зовнішніх зон можливого ураження у разі виникнення надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання (складах) озброєння Збройних Сил України розгортаються пункти регулювання для забезпечення контролю за вивезенням евакуйованих автотранспортом приватного, загального користування або спеціальними засобами.

У випадку аварії на АЕС приймальні пункти евакуації розгортаються у місцях висадки евакуйованого населення поблизу залізничних станцій, пристаней та пунктів висадки з автотранспорту.

Під час коригування розрахунків із транспортного забезпечення евакуаційних заходів необхідно враховувати кількість населення, яке перевозиться приватним транспортом; автомобільним транспортом, залученим до проведення евакуації; залізничним транспортом; річковим транспортом; спеціальним медичним транспортом для перевезення осіб з інвалідністю, а також кількість населення, яке виводиться пішим порядком.

При цьому особливу увагу необхідно звертати на облік транспортних засобів приватного користування. Населення, яке мешкає на відстані до 3 км від зовнішньої межі зони ураження або радіоактивного забруднення, доцільно евакуйовувати пішки. На транспортні засоби загального користування, що залучаються для евакуації населення, повинні бути укладені угоди між власниками транспортних засобів і органами влади.

9. Необхідною складовою частиною планів евакуації усіх рівнів повинен бути розділ “Особливості планування заходів з евакуації осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення”.

Враховуючи специфіку надзвичайних ситуацій на арсеналах, базах зберігання озброєння (ракет, боєприпасів і компонентів ракетного палива), необхідність прийняття рішення про проведення евакуації у стислі терміни доцільно передбачити у складі відповідних органів з евакуації оперативні групи, визначивши порядок їх роботи та планування дій. Також доцільно передбачити створення груп у складі представників Національної поліції та органів місцевого самоврядування для виявлення і подальшої евакуації осіб, які безпосередньо потрапили в зону ураження, та залучення бронетехніки для евакуації населення, яке знаходиться у найбільш небезпечних зонах.

Як свідчить досвід, набутий у результаті ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на арсеналах у містах Балаклія та Калинівка, під час підготовки та проведення тренування необхідно особливу увагу звернути на

інформування населення, яке мешкає у зонах можливого ураження, катастрофічного затоплення та радіоактивного забруднення, через засоби масової інформації, розміщення у місцях масового перебування людей інформаційно-довідкових куточків, виготовлення та розповсюдження пам'яток про можливі ризики, їх вплив на людей, способи захисту та поведінку, якої необхідно дотримуватися.

На етапі приймання та розміщення евакуйованого населення у безпечних районах доцільно передбачити розгортання пунктів для приймання та розподілу гуманітарної та благодійної допомоги постраждалому населенню від громадських і благодійних організацій, добровольців, волонтерів та небайдужих громадян.

10. Підготовка органів з евакуації, що залучаються до тренування, передбачає уточнення:

- персонального складу комісії з питань евакуації, збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації;

- положень про комісії з питань евакуації, збірні, проміжні та приймальні пункти евакуації та функціональних обов'язків особового складу відповідно до фахового спрямування, наявність необхідного довідкового та інформаційного матеріалу для роботи;

- календарного плану роботи на період підготовки та проведення евакуаційних заходів;

 - кількості населення, яке приписане до відповідних ЗПЕ;

 - відомостей про транспортні засоби, що залучаються для перевезення евакуйованого населення, час їх подачі на пункти посадки;

 - схеми зв'язку та оповіщення під час проведення заходів з евакуації.

Також під час підготовки до тренування доцільним є проведення занять з особовим складом комісії з питань евакуації, збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації з метою додаткової підготовки їх до дій під час проведення заходів з евакуації.

11. Підготовка збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації до прийому та розміщення евакуйованого населення заключається у створенні належних умов для проведення евакуаційних заходів.

Підготовка збірного пункту евакуації заключається у визначенні та організації робочого місця:

- групи реєстрації та обліку;

- групи комплектування та відправлення у безпечні райони евакуйованого населення;

- групи охорони громадського порядку;

- медичного пункту;

- кімнати матері та дитини.

Підготовка приймального пункту евакуації до дії за призначенням заключається у визначенні та організації робочого місця:

- групи зустрічі, приймання та тимчасового розміщення евакуйованого населення;

групи відправлення та супроводу евакуйованого населення до пункту розміщення;

групи охорони громадського порядку;

групи забезпечення;

медичного пункту;

кімнати матері та дитини;

стіл довідок.

Підготовка проміжного пункту евакуації до дії за призначенням заключається у визначенні та організації робочого місця:

посту дозиметричного контролю;

групи регулювання руху;

санітарно-миючого пункту;

майданчика проведення дезактивації матеріально-технічних засобів;

медичного пункту;

групи охорони громадського порядку.

У частині, що стосується визначення складу та основних завдань евакуаційних органів, організації та проведення практичних заходів з евакуації населення, рекомендується також керуватись вимогами Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру, затверджених наказом МНС від 06.09.2004 № 44 (зі змінами, внесеними згідно з наказом МНС від 08.08.2012 № 809).

12. Основним документом, що визначає мету, завдання та хід проведення тренування, є План проведення тренування. План проведення тренування підписується керівником тренування, погоджується з головою ДСНС (у випадку коли керівництво тренувань покладається на ДСНС). У випадку коли керівництво тренуванням покладається на обласну державну адміністрацію План тренувань погоджується керівником територіального органу ДСНС та затверджується головою обласної державної адміністрації.

План проведення тренування повинен відображати:

тему тренування;

навчальні цілі;

час (термін, тривалість) тренування;

місце проведення;

склад учасників тренування;

базовий сценарій;

навчальні місця;

порядок відпрацювання навчальних питань (хід тренування).

До Плану проведення тренування рекомендується додавати Схему відпрацювання практичних заходів, що розробляється схематично на листах ватману форматом А-1 або на картографічній основі (зразок у додатку 2 до цих рекомендацій).

План проведення тренування надається на погодження до ДСНС (його територіальних органів) за 20 діб до початку тренування.

13. Підготовка керівництва тренуванням та посередників проводиться з метою забезпечення правильного розуміння ними мети тренування та шляхів її досягнення, вивчення плану евакуації населення, організації та роботи органів з евакуації, вивчення навчальних місць та порядку відпрацювання навчальних питань, вивчення вимог нормативно-правових, плануючих та інших документів, які регламентують організацію та проведення евакуації населення.

Керівник тренуванням організовує підготовку керівників на навчальних місцях та посередників, проводить інструкторсько-методичне заняття з особовим складом комісії з питань евакуації, збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації щодо практичного відпрацювання навчальних питань.

III. Особливості проведення тренування

14. Початком тренування є час подання встановленого керівником тренування сигналу.

На першому етапі тренування можуть відпрацьовуватися заходи приведення у готовність до дій за призначенням комісії ТЕБ та НС, органів з евакуації (комісії з питань евакуації, збірні, проміжні та приймальні пункти евакуації). При цьому керівництво тренуванням особисто та через посередників перевіряє організацію та практичне проведення оповіщення та збору учасників тренування та інші заходи відповідно до плану проведення тренування.

Під час відпрацювання навчальних питань керівник навчання, посередники заслуховують голову евакуаційної комісії, начальників збірних, проміжних та приймальних пунктів евакуації, керівників спеціалізованих служб цивільного захисту, забезпечуючи заходи з евакуації щодо їх готовності до проведення евакуації. Заслуховування проводиться на навчальних місцях.

15. Рекомендується відпрацювання наступних заходів щодо проведення евакуації населення та забезпечення публічної безпеки і порядку в евакуйованих населених пунктах:

- оповіщення населення про початок евакуації;
- розгортання евакуаційних органів;
- прибуття населення на збірний пункт евакуації (практична робота збірного пункту евакуації);
- прибуття транспортних засобів та посадку населення;
- евакуація осіб зі шкіл, дитячих садочків, лікарень та інших медичних закладів;
- заходи з охорони суб'єктів господарювання та житлового фонду в евакуйованих населених пунктах;
- прибуття населення на приймальний евакуаційний пункт та організації його роботи;
- порядок доставки евакуйованого населення до місць тимчасового розміщення та організація його життєзабезпечення (забезпечення продуктами

харчування, водою, предметами першої необхідності, медичним та іншими видами обслуговування тощо);

інші заходи за рішенням керівника навчання (видача ЗІЗ, проведення спеціальної та санітарної обробки тощо).

Рекомендується наступний обсяг практичних заходів, що відпрацьовуються під час проведення навчання:

оповіщення населення про початок евакуації всіх населених пунктів, які потрапляють у зони можливого ураження;

приведення у готовність до дій за призначенням усіх органів з евакуації (комісії з питань евакуації, збірні, проміжні та приймальні пункти евакуації) в межах зони можливого ураження;

для практичної роботи збірних пунктів евакуації (прибуття населення та транспортних засобів, реєстрація населення та посадка його на транспортні засоби тощо) пропонується визначити 2-3 збірні пункти евакуації, які розташовані в різних населених пунктах у безпосередній близькості до джерела небезпеки та з найбільшою концентрацією населення;

визначається не менше двох маршрутів руху в протилежних напрямках, по яких буде практично здійснюватись рух колон (організація регулювання руху та комендантської служби силами Національної поліції);

визначається не менше двох проміжних пунктів евакуації, де будуть здійснюватись заходи щодо проведення дозиметричного контролю, спеціальної та санітарної обробки;

для безпосереднього прийняття евакуйованого населення розгортаються не менше двох приймальних евакуаційних пунктів куди прибувають транспортні засоби з евакуйованим населенням (організація обліку евакуйованого населення та відправка його до місць тимчасового розміщення);

практичні заходи з доставки евакуйованого населення до місць тимчасового розміщення (піші або автомобільні колони);

розгортаються не менше двох місць тимчасового розміщення, які забезпечуються продуктами харчування, водою, предметами першої необхідності, організовуються місця відпочинку.

17. Звіт про проведення тренування надавати до ДСНС у десятиденний термін за формою, визначеною у Методичних рекомендаціях щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань органів управління та сил цивільного захисту, затверджених наказом ДСНС від 29.01.2014 № 44 у редакції наказу ДСНС від 18.05. 2017 № 273.

Додатки: 1. План проведення тренування.

2. Схема відпрацювання практичних заходів.

3. Пам'ятка населенню з евакуації.

Директор Департаменту організації
заходів цивільного захисту

М. Маюров